

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 23 Νοεμβρίου 2023
(OR. en)

15738/23

EDUC 457
JEUN 270
SOC 811
CULT 165
DIGIT 271

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Αντιπροσωπίες
Θέμα:	Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη συμβολή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην ενίσχυση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής πολιτειότητας

Διαβιβάζονται συνημμένως στις αντιπροσωπίες τα προαναφερόμενα συμπεράσματα του Συμβουλίου, τα οποία εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο (Παιδεία, Νεολαία, Πολιτισμός και Αθλητισμός) κατά τη σύνοδό του στις 23 Νοεμβρίου 2023.

Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη συμβολή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην ενίσχυση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής πολιτειότητας

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ότι το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρει ότι η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες.

ΤΟΝΙΖΟΝΤΑΣ τη δέσμευση της Ένωσης να προάγει και να προασπίζει αυτές τις αξίες και να συμβάλλει στη διατήρηση και την ανάπτυξή τους, όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, όπως παρουσιάζεται στο παράρτημα των παρόντων συμπερασμάτων.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ότι:

1. Όλα τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις που οφείλονται στον αντίκτυπο των οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και τεχνολογικών αλλαγών, στην παγκόσμια μετανάστευση και σε άλλες πηγές κοινωνικής ανησυχίας και πολιτικής πόλωσης, όπως οι συνεχιζόμενες κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, σε συνδυασμό με την άνοδο των διχαστικών εθνικιστικών τάσεων, της ξеноφοβίας, του ρατσισμού, του αντισημιτισμού, της ομοφοβίας, της αμφιφοβίας, της τρανσφοβίας, της ιντερφοβίας και της μισαλλοδοξίας με βάση το φύλο ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό, της ρητορικής μίσους και της ριζοσπαστικοποίησης, που οδηγούν σε βίαιο εξτρεμισμό. Αυτά έρχονται να προστεθούν σε μια δύσκολη δεκαετία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που σημαδεύτηκε από την άνοδο λαϊκιστικών και αντιευρωπαϊκών κινημάτων και τη διασπαστική διαδικασία του Brexit.
2. Η πρόσφατη παγκόσμια κρίση, συμπεριλαμβανομένης της πανδημίας COVID-19, είχε επίσης σημαντικό αντίκτυπο στις δημοκρατικές κοινωνίες μας, δημιουργώντας πρωτοφανείς προκλήσεις στη σχέση μεταξύ κράτους και κοινωνίας, στην αξιοπιστία της ενημέρωσης και, τελικά, στην ικανότητα των δημοκρατικών θεσμών να ανταποκρίνονται στις ταχέως μεταβαλλόμενες ανάγκες και απαιτήσεις της κοινωνίας. Αυτό επηρεάζει επίσης την ποιότητα, την ισότητα και την ισοτιμία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

3. Ο αδικαιολόγητος επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, σε συνδυασμό με μια σταθερή ροή παραπληροφόρησης μεγάλης κλίμακας, συνιστά όχι μόνο επίθεση κατά της Ουκρανίας, αλλά και περιφρόνηση του διεθνούς δικαίου και οικουμενικών αξιών όπως η ειρήνη, καθώς και άμεση απειλή για την ΕΕ ως χώρο ειρήνης, ασφάλειας και ελευθερίας.
4. Οι ανοιχτές δημοκρατικές κοινωνίες μας εξαρτώνται από τη δημόσια συζήτηση που επιτρέπει στους καλά ενημερωμένους πολίτες να εκφράζουν τη βούληση και την άποψή τους μέσω ελεύθερων και δίκαιων πολιτικών διαδικασιών. Ο γραμματισμός στα μέσα επικοινωνίας, η ασφαλής και υπεύθυνη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, με κριτικό πνεύμα και ανθρωποκεντρική προοπτική, καθώς και η ορθή κατανόηση των συνεχιζόμενων προκλήσεων που σχετίζονται με την εσφαλμένη πληροφόρηση και την παραπληροφόρηση είναι, ως εκ τούτου, ουσιαστικής σημασίας για τη συνειδητή δημοκρατική συμμετοχή και τελικά, για τις μαθησιακές διαδικασίες. Οι εξελίξεις στην τεχνητή νοημοσύνη, οι οποίες συνεπάγονται τόσο κινδύνους όσο και ευκαιρίες, υπογραμμίζουν επίσης τον κρίσιμο ρόλο αυτών των παραγόντων, οι οποίοι είναι επίσης καίριας σημασίας για την καταπολέμηση των στερεοτύπων και των επιβλαβών προτύπων.
5. Οι προκλήσεις που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή απαιτούν δίκαιη και συμπεριληπτική πράσινη μετάβαση και αναδεικνύουν την ανάγκη ενασχόλησης και συμμετοχής της κοινωνίας στο σύνολό της στη διαδικασία και καταπολέμησης των αμφιλεγόμενων θέσεων.
6. Όλες αυτές οι προκλήσεις και οι κίνδυνοι μπορούν να έχουν συνέπειες όπως κοινωνική πόλωση, πολιτική δυσaréσκεια και απομάκρυνση από τους δημοκρατικούς θεσμούς και τις συμμετοχικές τους διαδικασίες, γεγονός που έχει οδηγήσει σε αυξανόμενη ανησυχία στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Οι εν λόγω προκλήσεις και κίνδυνοι αποδεικνύουν ότι είναι αναγκαία η συνέχιση της υπεράσπισης των δημοκρατιών μας και της ενίσχυσης των κοινών ευρωπαϊκών μας αξιών, όπως αυτές αποτυπώνονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχουν επίσης καταδείξει την προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και κινδύνων και την εξεύρεση κοινών λύσεων.

7. Η φιλοδοξία για τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης στηρίζεται σε σειρά βασικών εκπαιδευτικών αξιών και αρχών που πρέπει να συνεχίσουν να ενισχύονται, όπως η ποιότητα, η ισότητα, η ισοτιμία, η επιτυχία για όλους, η ένταξη, ο σεβασμός και η πολυμορφία¹.
8. Στο πλαίσιο αυτό, τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης οφείλουν όχι μόνο να προβλέπουν, να προσαρμόζονται και να ανταποκρίνονται κατάλληλα στις νέες προκλήσεις, αλλά και να συμβάλλουν στο μέλλον των δημοκρατιών μας και της ΕΕ, διαμορφώνοντας ενεργούς, δραστήριους και δημιουργικούς πολίτες που έχουν επίγνωση των κοινών τους αξιών και είναι σε θέση να βελτιώνουν το περιβάλλον διαβίωσής τους. Το κοινό ευρωπαϊκό σύνολο αξιών που προωθείται μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης παρέχει στην ΕΕ τη δυνατότητα και την ώθηση να διατηρήσει την κοινωνικοοικονομική της κατάσταση μεταξύ των χωρών του κόσμου.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ:

1. Τη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία 2019-2027², στην οποία τονίζεται η ανάγκη να εφοδιαστούν οι νέοι και οι νέες με τους απαραίτητους πόρους για να γίνουν ενεργοί πολίτες και παράγοντες θετικής αλλαγής που εμπνέεται από τις αξίες της ΕΕ και την ευρωπαϊκή ταυτότητα³, καθώς και τον διάλογο της ΕΕ για τη νεολαία, ο οποίος τονίζει την ανάγκη ενίσχυσης των ικανοτήτων των νέων που σχετίζονται με την πολιτειότητα και του αισθήματος ότι ανήκουν στην κοινωνία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
2. Τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού⁴, η οποία ορίζει ως έναν από τους θεματικούς τομείς προτεραιότητάς της την ενδυνάμωση των παιδιών ώστε να γίνουν ενεργοί πολίτες και μέλη δημοκρατικών κοινωνιών.

¹ Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030) (ΕΕ C 66 της 26.2.2021, σ. 1).

² Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με πλαίσιο ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας: Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027 (ΕΕ C 456 της 18.12.2018, σ. 1).

³ Έντεκα ευρωπαϊκοί στόχοι για τη νεολαία εκπονήθηκαν κατά τη διάρκεια του 6^{ου} κύκλου του διαρθρωμένου διαλόγου υπό τον τίτλο «Η νεολαία στην Ευρώπη: ποιο είναι το επόμενο βήμα;»: «σύνδεση της ΕΕ με τη νεολαία», «ισότητα όλων των φύλων», «συμπεριληπτικές κοινωνίες», «ενημέρωση και εποικοδομητικός διάλογος», «ψυχική υγεία και ευεξία», «προαγωγή των νέων της υπαίθρου», «ποιοτική απασχόληση για όλους», «ποιοτική μάθηση», «επαρκής χώρος και συμμετοχή για όλους», «βιώσιμη πράσινη Ευρώπη» και «οργανώσεις νεολαίας και ευρωπαϊκά προγράμματα».

⁴ COM(2021) 142 final.

3. Τα αποτελέσματα της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης σχετικά με την εκπαίδευση, στα οποία, μεταξύ άλλων, οι πολίτες συνέστησαν την ανάπτυξη «διαχρονικής εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης στην Ευρώπη» με επίκεντρο, μεταξύ άλλων, την «αγωγή του πολίτη σχετικά με τις δημοκρατικές διαδικασίες, καθώς και με τις αξίες της ΕΕ και την ιστορία της Ευρώπης» και «την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου εκπαίδευσης σχετικά με την ΕΕ και ιδίως τις δημοκρατικές της διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της ιστορίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της ευρωπαϊκής πολιτειότητας»⁵.
4. Τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του 2021 και του 2022, στα οποία προτείνεται ολοκληρωμένη δέσμη συστάσεων για μια ανανεωμένη αγωγή του ευρωπαίου πολίτη, επισημαίνεται η πρόθεση να ενθαρρυνθεί μια ευρωπαϊκή κοινή ταυτότητα μέσω, μεταξύ άλλων, ενός κοινού ακαδημαϊκού προγράμματος και να ενσωματωθεί σε μεγάλο βαθμό μια ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση⁶, ενώ προτείνεται επίσης ένα κοινό πλαίσιο για την αγωγή του πολίτη με ευρωπαϊκή διάσταση, συμπεριλαμβανομένης της μάθησης για τις ευρωπαϊκές αξίες και της ανάπτυξης κοινού παιδαγωγικού υλικού και προσεγγίσεων⁷.

⁵ Διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης – Έκθεση επί του τελικού αποτελέσματος, Μάιος 2022 (προτάσεις 46 και 37 της ολομέλειας).

⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 6ης Απριλίου 2022 σχετικά με την εφαρμογή δράσεων για την αγωγή του πολίτη (2021/2008(INI)) (ΕΕ C 434 της 15.11.2022, σ. 31).

⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης: μια κοινή ολιστική προσέγγιση (2020/2243(INI)) (ΕΕ C 205 της 20.5.2022, σ. 17).

5. Την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 18ης Νοεμβρίου 2022, σχετικά με την πρόοδο προς την επίτευξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης⁸, στην οποία καλούνται τα κράτη μέλη, άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ και ενδιαφερόμενα μέρη να εξετάσουν από κοινού τις σοβαρές προκλήσεις και τα μελλοντοστραφή μέτρα, όπως η «ενίσχυση της ευρωπαϊκής αγωγής του πολίτη», καθώς και τις στρατηγικές για την Ένωση ισότητας⁹ που ενέκρινε η Επιτροπή, οι οποίες τονίζουν τον σημαντικό ρόλο της ποιοτικής και συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ως καταλύτη για την πρόοδο προς μια Ένωση ισότητας για όλους, ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή τον γενετήσιο προσανατολισμό.

ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ τον ζωτικό ρόλο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για τη διαμόρφωση του μέλλοντος της Ευρώπης. Οι δράσεις που συνδέονται με τις στρατηγικές προτεραιότητες που καθορίζονται στο ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030) περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εισαγωγή μιας ευρωπαϊκής προοπτικής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και την παροχή πληροφοριών στους εκπαιδευόμενους σχετικά με τη σημασία της Ευρώπης και της Ένωσης στην καθημερινή τους ζωή. Αυτό σημαίνει ενίσχυση της κριτικής σκέψης και προώθηση των πολιτικών, διαπολιτισμικών και κοινωνικών ικανοτήτων, της αμοιβαίας κατανόησης και του σεβασμού, της οικειοποίησης των δημοκρατικών αξιών και των θεμελιωδών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλα τα επίπεδα και είδη εκπαίδευσης και κατάρτισης.

ΤΟΝΙΖΕΙ ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας ενδιάμεσης επανεξέτασης του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, σε ψήφισμα που εξέδωσε τον Μάιο του 2023 με τίτλο «Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης: Με το βλέμμα στο 2025 και πέραν αυτού»¹⁰, το Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη βελτίωση της απόκτησης βασικών ικανοτήτων ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρης προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη όλων των ευρωπαίων πολιτών, καθώς και η εξέλιξή τους ως ενεργών πολιτών.

⁸ COM(2022) 700 final.

⁹ Το 2020 και το 2021 θεσπίστηκαν πέντε στρατηγικές για την ισότητα με στόχο την επίτευξη προόδου προς μια Ένωση ισότητας: η στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025 (COM(2020) 152 final), η στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025 (COM(2020) 698 final), το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025 (COM(2020) 565 final), το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030 (COM(2020) 620 final) και η στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030 (COM(2021) 101 final).

¹⁰ ΕΕ C 185 της 26.5.2023, σ. 35.

ΣΥΜΦΩΝΕΙ ότι:

1. Η αγωγή του δημοκρατικού πολίτη συμβάλλει στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Ευρώπης σε περιόδους κρίσης, καθώς και ταχέων και βαθιών μεταβολών, και πρέπει να κατέχει κεντρική θέση στις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς αποτελεί την πύλη για τη μάθηση σχετικά με τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και τη δημοκρατική πολιτειότητα. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, όχι μόνο στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, αλλά και για την κοινωνία στο σύνολό της, η οποία πρέπει να συμμετέχει ενεργά. Όλοι οι πολίτες της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των νεοαφιχθέντων και των πολιτών με μεταναστευτικό υπόβαθρο) πρέπει να αναπτύξουν τις απαραίτητες ικανότητες για την ενεργό και υπεύθυνη συμμετοχή τους στις κοινωνίες μας.
2. Η αγωγή του δημοκρατικού πολίτη θα πρέπει να βασίζεται στην ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, πολιτιστικών και συναισθηματικών διαστάσεων, καθώς και στην ικανότητα κριτικής σκέψης και προβληματισμού. Θα πρέπει να βασίζεται στη διδασκαλία και τη μάθηση μέσω της δημοκρατίας, σχετικά με τη δημοκρατία και για τη δημοκρατία και, ειδικότερα, στην ικανότητα που σχετίζεται με την πολιτειότητα, δηλαδή στην ικανότητα των ατόμων να ενεργούν ως υπεύθυνοι πολίτες και να συμμετέχουν πλήρως στον δημόσιο και τον κοινωνικό βίο¹¹, τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου, όχι μόνο σε τοπικό και εθνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, η αγωγή του δημοκρατικού πολίτη θα πρέπει να συνδέεται με την αγωγή του παγκόσμιου πολίτη και την εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως βάσης για τη δημοκρατία, και στην ευρωπαϊκή της διάσταση θα πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων και σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις:

¹¹ Όπως ορίζεται στη σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (ΕΕ C 189 της 4.6.2018, σ. 1).

- α) κατανόηση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών στις οποίες βασίζεται η Ένωση¹²,
 - β) γνώση της ιστορίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, της ΕΕ, των στόχων της και της λειτουργίας των θεσμικών της οργάνων, έτσι ώστε όλοι οι πολίτες να είναι σε θέση να αναλογίζονται τη σημασία και την προστιθέμενη αξία της και να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στις ευρωπαϊκές δημοκρατικές διαδικασίες,
 - γ) γνώσεις, δεξιότητες και νοοτροπία που επιτρέπουν την έμπρακτη και ενεργό συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες στην ΕΕ¹³,
 - δ) μεγαλύτερη επίγνωση της πολυμορφίας και των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων πολιτιστικών ταυτοτήτων.
3. Είναι σημαντικό να προωθηθούν οι κοινές ευρωπαϊκές αξίες και η δημοκρατική πολιτειότητα σε όλα τα επίπεδα και είδη εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και για άτομα όλων των ηλικιών. Αυτό περιλαμβάνει τη διερεύνηση νέων δράσεων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και την ενίσχυση των υφιστάμενων, και επίσης τη βούληση συνεργασίας και συμφωνίας, κατά περίπτωση, για κοινά εργαλεία, περιεχόμενο, προσεγγίσεις, ορισμούς και στόχους, προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση στις ανάγκες και τις προσδοκίες των ευρωπαίων πολιτών και να συνεχιστεί η συμβολή στο ευρωπαϊκό εγχείρημα και την άμυνά του έναντι εσωτερικών και εξωτερικών απειλών.

¹² Όπως αποτυπώνονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹³ Για παράδειγμα, μέσω της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών.

ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη θεσμική αυτονομία και την ακαδημαϊκή ελευθερία και σύμφωνα με τις εθνικές συνθήκες:

1. Να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ την προώθηση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής πολιτειότητας ως φορέων συνοχής και ένταξης¹⁴, σε όλα τα επίπεδα και είδη εκπαίδευσης και κατάρτισης (τυπικής, μη τυπικής και άτυπης) από νεαρή ηλικία και εφ' όρου ζωής. Για τον σκοπό αυτό:

- α) Να ΕΝΘΑΡΡΥΝΟΥΝ την ανάπτυξη της αγωγής του πολίτη, με βάση την ικανότητα που σχετίζεται με την πολιτειότητα και άλλες ικανότητες, στο πλαίσιο των εθνικών πολιτικών, στρατηγικών και σχεδίων για την εκπαίδευση και κατάρτιση, σε όλα τα επίπεδα και είδη, και ιδίως καθ' όλη τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), καθώς και σε άλλα δημόσια ιδρύματα, όπως βιβλιοθήκες.
- β) Να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ τις γνώσεις και την κατανόηση για την ΕΕ, ιδίως για την ιστορία, τα σύμβολα, τους στόχους και τη λειτουργία της, συμπεριλαμβανομένης της διασύνδεσής της με τις δημοκρατικές διαδικασίες των κρατών μελών, καθώς και τα σημαντικά ζητήματα που διαμορφώνουν τον ευρωπαϊκό πολιτικό βίο.
- γ) Να ΣΤΗΡΙΞΟΥΝ την ενδυνάμωση ενός θετικού και συμπεριληπτικού αισθήματος ταυτότητας και ανήκειν σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, με βάση τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες.
- δ) Να ΣΥΜΒΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ για τη σημασία της τυπικής, μη τυπικής και άτυπης πολιτιστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στη διευκόλυνση της μεταφοράς γνώσεων, τόσο σχετικά με την πολυμορφία των ευρωπαϊκών κοινωνιών όσο και σχετικά με τις κοινές αξίες και τις κοινές πολιτιστικές αναφορές τους.

¹⁴ Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, για την προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας (ΕΕ C 195 της 7.6.2018, σ. 1).

- ε) Να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ τους βασικούς δεσμούς μεταξύ, αφενός, της εκπαίδευσης σχετικά με τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και τη δημοκρατική πολιτειότητα και, αφετέρου, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ψηφιακή πολιτειότητα, δίνοντας τη δυνατότητα στους ευρωπαίους εκπαιδευόμενους και τους πολίτες να προσαρμοστούν και να συμμετάσχουν ενεργά σε δημοκρατικές, δίκαιες, βιώσιμες και ψηφιακές κοινωνίες, μέσω διαδικασίας διά βίου μάθησης.
- στ) Λαμβανομένων υπόψη κοινωνικών προκλήσεων όπως η ψηφιακή ασφάλεια και ιδιωτικότητα, ο κυβερνοεκφοβισμός, η παραπληροφόρηση, η ρητορική μίσους και η ριζοσπαστικοποίηση, να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ τον αποτελεσματικό γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας, ιδίως σε ψηφιακά πλαίσια και στα κοινωνικά δίκτυα, με ιδιαίτερη έμφαση στην κριτική σκέψη και την ευαισθητοποίηση για τη δεοντολογία, με σκοπό την ενδυνάμωση των πολιτών ώστε να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις.
2. Να ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΟΥΝ μια διαρκή μέριμνα για την ισότητα και τη διαφορετικότητα στο ειδικό πλαίσιο διδασκαλίας των κοινών ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής πολιτειότητας. Από αυτήν την άποψη:
- α) Να ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΟΥΝ νοοτροπία ένταξης με μηχανισμούς για τον εντοπισμό και την ανάληψη δράσης κατά πιθανών δυναμικών αποκλεισμού, διακρίσεων και βίας για λόγους όπως η καταγωγή, η ιδιότητα μέλους μειονοτικών ομάδων, η αναπηρία, το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή άλλες προσωπικές ή κοινωνικές συνθήκες.
- β) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ δράσεις εστιασμένες στους νεοαφιχθέντες στην ΕΕ για να διευκολυνθεί η απόκτηση ικανότητας που σχετίζεται με την πολιτειότητα, λαμβανομένου υπόψη του πολιτιστικού πλαισίου καταγωγής των ατόμων και, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, να ΕΝΘΑΡΡΥΝΟΥΝ την ανάπτυξη εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού υλικού, σχεδίων και διαδικασιών που βασίζονται σε διαπολιτισμική προσέγγιση.

3. Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ υψηλής ποιότητας, καινοτόμες, συμμετοχικές και συμπεριληπτικές εκπαιδευτικές κατευθυντήριες γραμμές, περιεχόμενο, μεθοδολογίες και δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης, προσαρμοσμένες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στα ειδικά χαρακτηριστικά των επιμέρους συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, διευκολύνοντας την ανάπτυξη ικανοτήτων που σχετίζονται με την πολιτειότητα, αλλά και την απόκτηση κοινών ευρωπαϊκών αξιών και γνώσεων σχετικά με την ΕΕ. Αντιστοίχως, και κατά περίπτωση:
- α) Να ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΟΥΝ ότι η συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της ανάπτυξης των ικανοτήτων που σχετίζονται με την πολιτειότητα και στην απόκτηση κοινών ευρωπαϊκών αξιών. Ειδικότερα, όσον αφορά το Συμβούλιο της Ευρώπης, να ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΑ στο πλαίσιο της ΕΕ τον Χάρτη για την Παιδεία της Δημοκρατίας και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό. Να ΛΑΒΟΥΝ ΥΠΟΨΗ τις πρωτοβουλίες και τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή του το Συμβούλιο της Ευρώπης για την προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προκειμένου να ενισχυθούν οι γνώσεις σχετικά με την κοινή μας ευρωπαϊκή ιστορία και η συνειδητοποίηση της ενότητάς μας στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικής διάστασης των ευρωπαϊκών κοινωνιών¹⁵.
- β) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ τη συνεργασία μέσω της ανταλλαγής ορθών πρακτικών μεταξύ των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και όλων των σχετικών εκπαιδευτικών φορέων σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών, καθώς και την εφαρμογή τους στη διδασκαλία. Να ΕΞΕΤΑΣΟΥΝ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ συνεργασίας σχετικά με κοινό περιεχόμενο και κοινές προσεγγίσεις.
- γ) Να ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΒΟΥΝ εκπαιδευόμενους διαφορετικών υποβάθρων, δημιουργώντας ευανάγνωστο υλικό καθολικής προσβασιμότητας και προσαρμόζοντας τους μορφότευπους και το περιεχόμενο στις ανάγκες των διαφόρων ομάδων.

¹⁵ Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να ληφθούν υπόψη ενιαίες πρωτοβουλίες, όπως το Ευρωπαϊκό Κέντρο Σύγχρονων Γλωσσών, ή πιο πρόσφατες, όπως το Παρατηρητήριο για τη Διδασκαλία της Ιστορίας στην Ευρώπη.

- δ) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ τον εθελοντισμό και τις δραστηριότητες μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και κατάρτισης για την ανάπτυξη ικανοτήτων που σχετίζονται με την προώθηση των κοινών αξιών, της αλληλεγγύης, της κοινωνικής δέσμευσης και της δημοκρατικής πολιτειότητας. Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ την αναγνώριση και την επικαιροποίηση τέτοιου είδους διαμορφωτικών εμπειριών, για παράδειγμα μέσω μικροδιαπιστευτηρίων.
- ε) Να ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΟΥΝ την ψηφιακή προσέγγιση και να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ τη δημιουργία ενημερωτικού, εκπαιδευτικού και επικοινωνιακού περιεχομένου που σχετίζεται με τη δημοκρατική πολιτειότητα και τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες, σε μορφότευπους προσαρμοσμένους στους νέους διαύλους της κοινωνίας των πληροφοριών και της επικοινωνίας.
4. Να ΣΤΗΡΙΞΟΥΝ τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να διευκολυνθεί η διάθεση κατάλληλου περιβάλλοντος που θα παρέχει ευκαιρίες άσκησης και μάθησης της πολιτειότητας καθώς και δημοκρατικής συμμετοχής στα κοινά στην πράξη. Για τον σκοπό αυτόν καλούνται:
- α) Να ΕΞΑΛΕΙΨΟΥΝ κάθε είδος διακρίσεων και διαχωρισμού στα μαθησιακά περιβάλλοντα, ώστε αυτά να αποτελούν ασφαλείς και συμπεριληπτικούς χώρους, απαλλαγμένους από κάθε είδους βία, και συνεπείς με τις αξίες της πολυφωνίας, της ανεκτικότητας, του σεβασμού, της δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης, της ισότητας και της ίσης μεταχείρισης των φύλων.
- β) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ το δικαίωμα των παιδιών και των νέων να ακούγονται και να συμμετέχουν πλήρως στον κοινωνικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, καλλιτεχνικό και ψυχαγωγικό βίο του περιβάλλοντός τους, προκειμένου να διευκολυνθεί η προοδευτική εκμάθηση της ενεργού πολιτειότητας.

- γ) Να ΕΝΘΑΡΡΥΝΟΥΝ τη συμμετοχή εκπαιδευομένων, εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών, επικεφαλής ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, γονέων, οικογενειών και φροντιστών σε συμμετοχικούς φορείς, τόσο τυπικούς όσο και άτυπους, και τη μεταξύ τους συνεργασία και ανταλλαγή απόψεων.
- δ) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ τη συνεργασία μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχολείων, κέντρων κατάρτισης, οργανώσεων νεολαίας, πολιτιστικών ιδρυμάτων και της κοινότητας στο σύνολό της, ως μορφή συνεργειών μεταξύ τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και κατάρτισης, με μια ολιστική σχολική προσέγγιση, ώστε όλα τα μέλη τους¹⁶ να συμμετέχουν ενεργά και από κοινού και να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός θετικού, ασφαλούς και αξιόπιστου χώρου που θα προωθεί την ευημερία των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών.
- ε) Να ΠΑΡΑΣΧΟΥΝ επαρκή στήριξη και πόρους σε εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές, επικεφαλής ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, γονείς, οικογένειες και φροντιστές ώστε να τους συνδράμουν στον καίριο ρόλο που διαδραματίζουν βοηθώντας τους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν ικανότητες για τον κοινωνικό και τον δημόσιο βίο και για την άσκηση της δημοκρατικής πολιτειότητας.
- στ) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ την απόκτηση ικανοτήτων που σχετίζονται με τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και τη δημοκρατική πολιτειότητα κατά την αρχική κατάρτιση, την ανάληψη καθηκόντων και τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη των επικεφαλής ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών σε όλα τα επίπεδα. Να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ την αξία αυτών των διαμορφωτικών εμπειριών κατά την πρόσβαση στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού και την ανάπτυξή του.

¹⁶ Σε αυτά θα περιλαμβάνονται οι επικεφαλής ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι εκπαιδευτικοί, οι εκπαιδευτές και άλλα μέλη του διδακτικού προσωπικού, οι μαθητές, οι φοιτητές, οι γονείς, οι οικογένειες, οι νόμιμοι κηδεμόνες και οι φροντιστές, καθώς και άλλοι ενδιαφερόμενοι: υπηρεσίες νεολαίας, εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας, τοπικές αρχές, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εταιρείες, ενώσεις, εθελοντές, κ.ά.

ζ) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ τον εκδημοκρατισμό και τον μετασχηματισμό των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε πρότυπα για την οικοδόμηση των αξιών της πολιτειότητας, προάγοντας τη διακυβέρνηση και τη συμμετοχή στο πλαίσιο των οργανωτικών και διαχειριστικών διαδικασιών τους με βάση κοινές ευρωπαϊκές αξίες.

5. Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ τη συμμετοχή των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, των εκπαιδευτικών, του εκπαιδευτικού προσωπικού και των επικεφαλής ιδρυμάτων σε υφιστάμενα μέσα, προγράμματα και πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τα οποία δίνουν προτεραιότητα και ενισχύουν τη διδασκαλία και την προώθηση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών, της δημοκρατικής πολιτειότητας, της συμμετοχής στα κοινά, των γνώσεων σχετικά με την Ένωση και τη λειτουργία της, καθώς και την ενεργό συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες. Ομοίως, να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ την προβολή και τη διάδοση, καθώς και την καινοτομία και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών σε αυτούς τους τομείς.

ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους:

1. Να ΕΠΙΣΤΗΣΟΥΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΠΡΟΣΟΧΗ στην εκπαίδευση όσον αφορά τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και την προώθηση της δημοκρατικής πολιτειότητας στο θεματολόγιο πολιτικής που αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Για τον σκοπό αυτό, καλούνται:

α) Να ΕΞΕΤΑΣΟΥΝ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΝΑ ΕΝΤΑΞΟΥΝ το εν λόγω αντικείμενο ως ενισχυμένη και πιο ορατή διάσταση στις προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025 και για τον δεύτερο (2026-2030) κύκλο του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030).

- β) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ τη διάδοση και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών, δραστηριοτήτων μάθησης από ομοτίμους και πληροφοριών σχετικά με μέτρα που προωθούν την ανάπτυξη κοινών αξιών, το αίσθημα του ανήκειν στην ΕΕ και τις ικανότητες που σχετίζονται με την πολιτειότητα, και τα οποία βελτιώνουν την ποιότητα της αγωγής του πολίτη σε όλα τα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών. Να ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ διαρκώς τη δικτύωση, τη συνεργασία και την έρευνα, προκειμένου να διαθέτουν βέλτιστα στοιχεία και πληροφορίες και να ανταλλάσσουν τις βέλτιστες εκπαιδευτικές πρακτικές στον τομέα αυτόν.
- γ) Να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ τις συνέργειες και τον συντονισμό μεταξύ των πολιτικών σε τομείς που σχετίζονται με τις κοινές αξίες και τη δημοκρατική πολιτειότητα, ιδίως εκείνων που απευθύνονται στα παιδιά και τους νέους, προκειμένου να αυξηθεί ο συστημικός τους αντίκτυπος.
- δ) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ τη σημασία της αναγνώρισης των εθνικών και διακρατικών εμπειριών, έργων στους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης και των προσωπικοτήτων που αποτελούν έμπνευση και σχετίζονται με τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες, τη δημοκρατική πολιτειότητα και τις γνώσεις όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις δημοκρατικές της διαδικασίες, για παράδειγμα μέσω ετικετών, διακριτικών σημάτων (badges) και άλλων σχετικών πρωτοβουλιών.
- ε) Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ τη διοργάνωση κοινών και συμβολικών εορτασμών, αγώνων, προσομοιώσεων και πρωτοβουλιών ως τρόπων να βιώσει κάποιος τη δημοκρατία και να έρθει η πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγγύτερα στην εκπαιδευτική κοινότητα¹⁷, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
2. Να ΠΡΟΩΘΗΣΟΥΝ την εκπαίδευση για την ψηφιακή πολιτειότητα και να ΠΡΟΑΓΑΓΟΥΝ τον βασισμένο σε αξίες ψηφιακό μετασχηματισμό στην εκπαίδευση και την κατάρτιση μέσω της ανάπτυξης προσεγγίσεων που επικεντρώνονται στα ανθρώπινα δικαιώματα και στον ψηφιακό ανθρωπισμό¹⁸.

¹⁷ Όπως οι εκδηλώσεις προσομοίωσης διαπραγματεύσεων για μαθητές και σπουδαστές που διοργανώνονται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου (ConSIMium) και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Euroscola και πρόγραμμα Σχολείων-Πρεσβευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), ή άλλες πρωτοβουλίες με τη συνεργασία των κρατών μελών (πρόγραμμα «Back to School»).

¹⁸ Ο ψηφιακός ανθρωπισμός προσφέρει μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση για την πλοήγηση στην ψηφιοποίηση και τη ρύθμιση των τεχνολογιών αιχμής, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, εξασφαλίζοντας ότι ο ανθρώπινος παράγων θα μπορεί να έχει τον πρώτο λόγο σε περιπτώσεις ύπαρξης αυτοματοποιημένων συστημάτων λήψης αποφάσεων.

3. Να ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΟΥΝ την αλληλεπίδραση και την κατανόηση μεταξύ όλων των ευρωπαίων πολιτών. Για τον σκοπό αυτόν καλούνται:
- α) Να ΕΝΘΑΡΡΥΝΟΥΝ την κινητικότητα, την αδελφοποίηση και τη διακρατική συνεργασία μεταξύ του συνόλου της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής κοινότητας —μαθητές, σπουδαστές, ασκούμενοι, εκπαιδευτικοί, εκπαιδευτικό προσωπικό, εθελοντές και επικεφαλής ιδρυμάτων— σε όλα τα επίπεδα και τα είδη εκπαίδευσης και κατάρτισης. Να ΕΠΙΣΗΜΑΝΟΥΝ τις δυνατότητες της κινητικότητας και των ανταλλαγών στον τομέα της κατάρτισης για τον διαπολιτισμικό διάλογο, την ενεργό πολιτειότητα, την προώθηση των κοινών αξιών και την ανάπτυξη του αισθήματος του ανήκειν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης και προκειμένου να νιώθουν οι πολίτες Ευρωπαίοι με εντονότερο και αμεσότερο τρόπο.
 - β) Να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ την εκμάθηση και τη γνώση των γλωσσών (συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών) και των πολιτισμών των κρατών μελών, κατά περίπτωση και σε τυπικά, μη τυπικά και άτυπα πλαίσια¹⁹, προκειμένου να προαχθεί η κατανόηση και η ενότητα όλων των Ευρωπαίων στην πολυμορφία τους, καθώς και η ανάπτυξη ικανοτήτων που σχετίζονται με την πολιτειότητα.
4. Να ΕΝΙΣΧΥΣΟΥΝ και να ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΝ την ευρωπαϊκή και διεθνή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με βάση τις κοινές ευρωπαϊκές μας αξίες και τις βασικές εκπαιδευτικές αξίες και αρχές που χαρακτηρίζουν τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Κατά συνέπεια:

¹⁹ Προς τον σκοπό αυτό, αξίζει να συνεχιστεί η υποστήριξη της χρήσης του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τα γλωσσικά προσόντα: μάθηση, εκπαίδευση, αξιολόγηση.

- α) Σε όλα τα επίπεδα και τους τύπους εκπαίδευσης και κατάρτισης, κατά περίπτωση, να ΑΝΤΛΟΥΝ ΕΜΠΝΕΥΣΗ από τις εξελίξεις στο πεδίο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ενδυνάμωση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης²⁰ —όπως οι συνασπισμοί ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, ή εντός του τομέα της ΕΕΚ, τα κέντρα επαγγελματικής αριστείας— με σκοπό την εμβάθυνση της συνεργασίας και της προόδου προς έναν Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης που θα βασίζεται στις κοινές ευρωπαϊκές αξίες μας.
- β) Να ΣΥΝΕΧΙΣΟΥΝ να ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη αυστηρότερων συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας προκειμένου να ενισχυθούν τα κοινά πρότυπα ποιότητας, η διαφάνεια, η αναγνώριση και η κινητικότητα στον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και στον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και να συμβάλουν σε μια πιο συνεκτική Ευρώπη.
- γ) Να ΣΥΝΕΧΙΣΟΥΝ τη σταδιακή ΕΠΕΚΤΑΣΗ και ΕΝΙΣΧΥΣΗ αυτής της βασιζόμενης σε αξίες συνεργασίας όχι μόνο με τους υποψήφιους εταίρους αλλά και με τρίτες χώρες, ιδίως εκείνες της Ευρωπαϊκής Γειτονίας, για την προώθηση των δεσμών και την ενίσχυση των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και έρευνας παγκοσμίως. Όλα αυτά θα συμβάλουν στην ενίσχυση των γνώσεων σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προώθηση των κοινών αξιών της Ένωσης και των κρατών μελών της, στη διευκόλυνση του διεθνούς πολιτικού διαλόγου και της ευρωπαϊκής διπλωματίας, καθώς και στην προώθηση της ανάπτυξης της δημοκρατικής πολιτειότητας.

²⁰ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενδυνάμωση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το μέλλον της Ευρώπης (ΕΕ C 167 της 21.4.2022, σ. 9).

ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, σύμφωνα με τις Συνθήκες και λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την επικουρικότητα και τις περιστάσεις που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο:

1. Να ΠΡΟΩΘΗΣΕΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ την αγωγή του πολίτη και να εξασφαλίσει μεγαλύτερη προβολή και ορατότητα στον βαθμό στον οποίο μπορεί ο τομέας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης να συμβάλει στις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες και στρατηγικές που σχετίζονται με την ενίσχυση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών, της δημοκρατικής πολιτειότητας και των γνώσεων σχετικά με την ΕΕ.
2. Σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, να ΕΝΙΣΧΥΣΕΙ και να ΔΩΣΕΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ στην αγωγή του δημοκρατικού πολίτη στο πλαίσιο των ομάδων εργασίας του στρατηγικού πλαισίου για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης, και ιδίως στην ομάδα εργασίας για την ισότητα και τις αξίες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.
3. Να ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΕΙ την αγωγή του δημοκρατικού πολίτη και τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες στις υφιστάμενες διαδικασίες παρακολούθησης των συστημάτων και των πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης, αποφεύγοντας τον πρόσθετο διοικητικό φόρτο για τα κράτη μέλη. Για τον σκοπό αυτόν καλείται:
 - α) Λαμβάνοντας υπόψη συγκρίσιμες διεθνείς πηγές δεδομένων που είναι ήδη διαθέσιμες ή πρόκειται να διατεθούν, να ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΕΙ την εμπειρογνωμοσύνη της μόνιμης ομάδας για τους δείκτες και τα κριτήρια αναφοράς με σκοπό να ΔΙΕΡΕΥΝΗΘΕΙ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ανάπτυξης μιας βελτιωμένης προσέγγισης όσον αφορά τους ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες στο πεδίο των ικανοτήτων που σχετίζονται με την πολιτειότητα στην ΕΕ, τόσο για εκείνους που είναι ήδη διαθέσιμοι όσο και για εκείνους που βρίσκονται στο στάδιο της ανάπτυξης.
 - β) Να ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΒΕΙ την παρακολούθηση της ανάπτυξης των ικανοτήτων που σχετίζονται με την πολιτειότητα στις προσεχείς εκδόσεις της έκθεσης παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ως μία από τις βασικές ικανότητες των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, εφόσον διατίθενται νέα δεδομένα και άλλα στοιχεία κατά τις επικαιροποιήσεις των εθνικών μέτρων πολιτικής.

4. Να ΣΥΜΒΑΛΕΙ στην αύξηση των γνώσεων και στην υποστήριξη των κρατών μελών ώστε να αποκτήσουν βασικά δεδομένα και εργαλεία για προβληματισμό, προσδιορισμό των διδαγμάτων που αντλήθηκαν και προώθηση των εκπαιδευτικών πρακτικών τους, αποφεύγοντας παράλληλα τον πρόσθετο διοικητικό φόρτο για τα κράτη μέλη, τα οποία θα μπορούσαν να αποφασίσουν να συμμετέχουν σε εθελοντική βάση στις προβλεπόμενες πρωτοβουλίες. Για τον σκοπό αυτό καλείται:
- α) Να ΕΚΠΟΝΗΣΕΙ περισσότερες συγκριτικές και τεκμηριωμένες μελέτες, εκθέσεις και έρευνες σε τακτική βάση, με σκοπό την εμβάθυνση των γνώσεων σχετικά με το τι συμβαίνει στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με στόχο την ανάπτυξη ικανοτήτων που σχετίζονται με την πολιτειότητα και τις επιπτώσεις αυτής στα μαθησιακά αποτελέσματα, την προώθηση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών, της δημοκρατικής πολιτειότητας και των γνώσεων σχετικά με την ΕΕ²¹. Ως εκ τούτου, καλείται μεταξύ άλλων:
- Να ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙ τις πολυάριθμες πρωτοβουλίες και ορθές πρακτικές που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη σχετικά με όλα αυτά τα θέματα, προκειμένου να υπάρξει μια πιο ολοκληρωμένη επισκόπηση.
 - Να ΕΚΠΟΝΗΣΕΙ νέα έκθεση του δικτύου Eurydice σχετικά με την αγωγή και την κατάρτιση του πολίτη στα ευρωπαϊκά ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
 - Να ΠΡΟΩΘΗΣΕΙ ειδικές μελέτες και έρευνες σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αξιολόγηση του βαθμού γνώσης σχετικά με την ΕΕ και τη λειτουργία της, του αισθήματος του ανήκειν, της ενεργού συμμετοχής και των γνώσεων σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του ευρωπαίου πολίτη, συνδέοντας, μεταξύ άλλων, την εκπαίδευση και την κατάρτιση με τους τομείς της νεολαίας, του πολιτισμού και της δικαιοσύνης.

²¹ Η πιο πρόσφατη διεθνής μελέτη για την αγωγή του πολίτη (International Civic and Citizenship Education Study) από τη Διεθνή Ένωση για την αξιολόγηση των μαθητικών επιδόσεων (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) χρονολογείται από το 2016 και η τελευταία έκθεση του δικτύου Eurydice της Επιτροπής σχετικά με την αγωγή του πολίτη στα ευρωπαϊκά σχολεία από το 2017.

- β) Με βάση τα αποτελέσματα των εργασιών της ομάδας εργασίας για την ισότητα και τις αξίες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης, και χρησιμοποιώντας ως βάση το οικείο Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό, να ΕΞΕΤΑΣΕΙ το ενδεχόμενο ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ενός ειδικού, συμπληρωματικού πλαισίου ικανοτήτων για την αγωγή του ενεργού και δημοκρατικού πολίτη, προσαρμοσμένο στο πλαίσιο της ΕΕ, για εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές. Αυτό θα επιτρέψει επίσης να αξιολογούνται οι ικανότητες κατά τρόπο παρόμοιο με άλλα υφιστάμενα πλαίσια της ΕΕ²², αναζητώντας συνέργειες με αυτά.
- γ) Να ΑΝΑΠΤΥΞΕΙ κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη μεθοδολογία, το περιεχόμενο και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών με σκοπό τη βελτίωση της προσφοράς και της ποιότητας της αγωγής του δημοκρατικού πολίτη σε όλα τα κράτη μέλη, οι οποίες θα χρησιμεύσουν ως σημείο αναφοράς για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.
- δ) Να ΠΡΟΩΘΗΣΕΙ, ως προαιρετική επιλογή για τα κράτη μέλη, την ανάπτυξη ειδικών μαθημάτων κατάρτισης σχετικά με την αγωγή του δημοκρατικού πολίτη στην ΕΕ για εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές και επικεφαλής ιδρυμάτων, καθώς και για υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, με βάση τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες, τη δημοκρατική πολιτειότητα, τις ικανότητες που σχετίζονται με την πολιτειότητα στην ΕΕ και άλλες συναφείς βασικές ικανότητες, ιδίως μέσω σχετικών προγραμμάτων της ΕΕ²³ και διαδικτυακών πλατφορμών, όπως η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Σχολικής Εκπαίδευσης (ESEP).

²² Για παράδειγμα, τα GreenComp, DigComp, LifeComp και EntreComp.

²³ Για παράδειγμα, μέσω του προγράμματος Erasmus+ και πρωτοβουλιών, όπως οι Ακαδημίες Εκπαιδευτικών Erasmus+.

5. Όσον αφορά το πρόγραμμα Erasmus²⁴, να ΔΩΣΕΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΩΘΗΣΗ στην τέταρτη από τις πρωταρχικές προτεραιότητες της εφαρμογής του προγράμματος, που φέρει την ονομασία «συμμετοχή στον δημοκρατικό βίο, κοινές αξίες και συμμετοχή των πολιτών στα κοινά», καθώς και στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με την ΕΕ και στην κινητικότητα. Για τον σκοπό αυτό καλείται:
- α) Κατά την υλοποίηση αυτών των δράσεων, να ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΕΙ την ανάγκη απόκτησης περισσότερων γνώσεων σχετικά με την ΕΕ, τους στόχους, τις δημοκρατικές διαδικασίες και τη λειτουργία της, καθώς και για την προστιθέμενη αξία που αντιπροσωπεύει. Για τον σκοπό αυτό, και μεταξύ άλλων, να ΕΞΕΤΑΣΕΙ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ εργαλείων για την εξασφάλιση καλύτερης γνώσης σχετικά με την ΕΕ και τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες, πριν από δράση μαθησιακής κινητικότητας ή σύμπραξης συνεργασίας ή παράλληλα με αυτήν, όπως μάθημα προσαρμοσμένο στην ηλικία και το προφίλ του συμμετέχοντος. Θα πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή ώστε να αποφευχθούν τα εμπόδια για την πρόσβαση στο πρόγραμμα.
 - β) Να ΔΩΣΕΙ ΕΜΦΑΣΗ στην αγωγή του πολίτη και στις κοινές ευρωπαϊκές αξίες στα μαθήματα κατάρτισης και τις ευκαιρίες μάθησης που παρέχονται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Ακαδημίες Εκπαιδευτικών Erasmus+».
 - γ) Να ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ ΝΑ ΕΝΙΣΧΥΕΙ τον συντονισμό, την προβολή και τη διάδοση όλων των πρωτοβουλιών σε ενωσιακό επίπεδο που συμβάλλουν στην ενίσχυση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής πολιτειότητας στην ΕΕ, καθώς και στη δημιουργία γνήσιων δικτύων αλληλεπιδράσεων με ικανότητα συμμετοχής της κοινότητας εκπαίδευσης και κατάρτισης στην από κοινού οικοδόμηση της ΕΕ, όπως το eTwinning και η ευρωπαϊκή πλατφόρμα σχολικής εκπαίδευσης, η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την εκπαίδευση ενηλίκων στην Ευρώπη (EPALE), οι δράσεις Jean Monnet, οι συνασπισμοί ευρωπαϊκών πανεπιστημίων ή τα κέντρα επαγγελματικής αριστείας.

²⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/817 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2021, για τη θέσπιση του προγράμματος «Erasmus+»: το πρόγραμμα της Ένωσης για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1288/2013 (ΕΕ L 189 της 28.5.2021, σ. 1).

- δ) Να ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ ΝΑ ΑΙΠΕΙ τα γραφειοκρατικά εμπόδια και να ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΕΙ τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν τα μικρά ιδρύματα και εκείνα που βρίσκονται σε αγροτικές, απομακρυσμένες, περιφερειακές και λιγότερο ανεπτυγμένες ή εξόχως απόκεντρες περιοχές, ή σε μειονεκτούντα περιβάλλοντα.
- ε) Να ΣΥΝΔΕΣΕΙ ΑΚΟΜΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ τις δράσεις του προγράμματος με άλλες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες» (CERV)²⁵ ή του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης (ESC)²⁶.
-

²⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση του Προγράμματος «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1381/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 390/2014 του Συμβουλίου (ΕΕ L 156 της 5.5.2021, σ. 1).

²⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/888 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2021, για τη θέσπιση του Προγράμματος για το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) 2018/1475 και (ΕΕ) αριθ. 375/2014 (ΕΕ L 202 της 8.6.2021, σ. 32).

Πολιτικό πλαίσιο

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (EE C 189 της 4.6.2018, σ. 1).
2. Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, για την προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας (EE C 195 της 7.6.2018, σ. 1).
3. Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με την ενίσχυση της δημοκρατικής συνείδησης και της δημοκρατικής συμμετοχής των νέων στην Ευρώπη (EE C 415 της 1.12.2020, σ. 16).
4. Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030) (EE C 66 της 26.2.2021, σ. 1).
5. Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ισότητα και την ένταξη στην εκπαίδευση και την κατάρτιση με σκοπό την προαγωγή της εκπαιδευτικής επιτυχίας για όλους (EE C 221 της 10.6.2021, σ. 3).
6. Σύσταση του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2022, σχετικά με τη δημιουργία γεφυρών για αποτελεσματική ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (EE C 160 της 13.4.2022, σ. 1).
7. Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενδυνάμωση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το μέλλον της Ευρώπης (EE C 167 της 21.4.2022, σ. 9).
8. Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τις δεξιότητες και τις ικανότητες για την πράσινη μετάβαση (EE C 95 της 14.3.2023, σ. 3).
9. Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης: Με το βλέμμα στο 2025 και πέραν αυτού (EE C 185 της 26.5.2023, σ. 35).

Υπουργικές δηλώσεις

10. Δήλωση σχετικά με την προώθηση της πολιτειότητας και των κοινών αξιών της ελευθερίας, της ανεκτικότητας και της καταπολέμησης των διακρίσεων μέσω της εκπαίδευσης (Παρίσι, 17 Μαρτίου 2015).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

11. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Ισχυροποίηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας μέσω της εκπαίδευσης και του πολιτισμού: Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη σύνοδο των ηγετών στο Γκέτεμποργκ, 17 Νοεμβρίου 2017 [COM(2017) 673 final].
12. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025 [COM(2020) 625 final].
13. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την πρόοδο προς την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης [COM(2022) 700 final].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

14. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης: μια κοινή ολιστική προσέγγιση (2020/2243(INI)) (EE C 205 της 20.5.2022, σ. 17).
15. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 6ης Απριλίου 2022 σχετικά με την εφαρμογή δράσεων για την αγωγή του πολίτη (2021/2008(INI)) (EE C 434 της 15.11.2022, σ. 31).
